

za ovce, pašnik za prešiče itd. Najboljše lege in najbolj obraščeni prostori pašnika odločijo naj se za pašo goveji živini, suhe lege odmerijo naj se ovcam in žebetom, mokrotni prostori pašnika pa prešičem.

Nadalje naj se živina ne goni vsak dan po celem pašnem prostoru, katerega smo ji odločili, marveč naj se ta prostor razdeli v več delov ali kosov in naj se kos za kosom popase.

Kjer bi gospodarstvene, kakor krajevne razmere ne dopuščale razdelitev pašnika za pašo po baži pašne živine, naj se vrsti pašna živina, kakor to letni čas in jakost pašnika kaže. Po govedu se popase prostor lahko z ovcami ali žebetom.

Kjer pa ni priporočljivo, da bi se goveja živina čredila t. j. vrstila v paši z ovcami ali žebetom in je pravilna menjava v porabi paše z različno pašno živino toraj nemogoča, naj se n. pr. skupno z govedo pasejo žebeta ali ovce, zraven prešičev naj se pasejo gosi.

Za prešiče naj se vsigdar določi posebna paša, katero naj se razdeli v nekaj kosov, da se en čas na enem, en čas na drugem kosu pasejo in se med tem časom prvi kos zopet lahko obraste. Gosi pasejo naj se skupno s prešiči.

Kjer se redijo konji v večji meri in se izrejajo žebeta, naj se istim tudi določi posebna paša. Kjer je pa glavna pašna živina goved, kakor pri nas navadno in si izrejamo le za domačo potrebo žebeta, ondi se lahko z govedo skupaj pasejo.

Glavna reč pri vsem je ta, da se pašnik — naj je razdeljen za pašo govede, žebet itd. ali pa v celi obsežnosti namenjen za čredenje v paši ali pa za skupno pašo živine, — primerno razdeli in se živina nekaj časa na enem, nekaj časa pa na drugem itd. kosu pase; ko se je n. pr. prvi kos popasel, preide se na drugi kos pašnika; med tem časom se pa prvi kos lahko odpočije in v miru obraste; tedaj je tudi najbolj priložen čas, da se živalski odpadki enakomerno po njem raztrosijo, ki po dežju izprani pašnik kaj dobro pognojijo in tako pridelek pašnika pomnožé. Tako oskrbovan pašnik nam da lahko podvojene in večje pridelke v paši.

Posamezne dele pašnika pa je potreba ograditi. Ograje omogočijo tudi lažje varovanje živine na paši, ker se živina ne razide v ograjenem prostoru, kakor se ji sicer navadno zljubi in pastirjem ni treba toliko dirjati in jo zavračati. Na razdeljenih in ograjenih pašnikih zadostuje toraj manjše število pastirjev.

Ogradé naj se posamezni deli pašnika z živimi mejami in drevesnimi nasadi. Taki nasadi nam dajejo še posebne koristi; oni služijo za bran mrzlim vetrovom ki zadržujejo raščo in sušijo rušo; dajejo blagodejno senco živini ob času, ko solnce močno pripeka, ki ji je tolikanj potrebna za spočitek in mirno prebavanje; oni so tudi pribežališča pred plohami in nevihtami, katerim je živina dostikrat izpostavljena; vrhu vsega nam dajejo pa ograje same na sebi lahko vsakoletne in lepe dohodke.

(Konec prihodnjič.)

Cestno blato dobro gnojilo.

Po mestih pa tudi po glavnih cestah postržejo cestno blato. Da je to blago dobro, vidimo takoj na tem, da po teh kupih, če jih ne odpeljejo, rase kaj vspešno travo. V cestnem blatu se nahajajo izmetki živine, pa tudi cestno blato samo na sebi je vredno, da se pospravi in porabi za gnojenje posebno močvirnih travnikov in njiv. Cestno blato mehanično izboljšuje

zemljo, seveda toliko bolje, kolikor večje vrednosti je bilo kamenje, s katerim se je cesta nasipala. Granitev in posebno bazaltov grušč je velike vrednosti, ker v teh kamninah se nahaja posebno veliko za rastlinsko življenje toliko potrebnega kalija in celo fosforove kisline. Apnenikov grušč je manjše vrednosti, ker ima le malo teh snovi, pač pa dokaj oglenčevo kislega apna, zato pa je cestno blato iz onih cest, katere se nasipajo z apnenim kamenjem, prav porabljev za ilovne in kremenčeve zemlje, katerim pomanjkuje apna, katero je posebno deteljnim, sočivnatim in žitnim rastlinam neobhodno potreben živež. Pa tudi fizikalno tako blato izboljšuje zemljo s tem, da jo ogreva in rahla; zato umni kmetovalci rabijo navadno apno, s katerim potrosijo ilovne zemlje, da jim vsvojijo apnenca, rastlinam toliko potrebne snovi. Apnenec pa dela peščeno zemljo tudi bolj zrezno, zato cestno blato tudi na rahlih zemljah služi v izboljšanje, to je v boljšo zveznost. Ogljenčevokislo apno je sicer v navadni vodi zelo malo raztopljivo pa z gnojenjem posebno s hlevskim gnojem, z gnojnico, skretnico i. d. nahaja se dokaj, amonijakalnih solij, katere pa pospešujejo raztopnost apna. Apno pa požira tudi razne kisline posebno spersteninske, kakeršne se posebno v močvirnih zemljah nahajajo. Zato pa tudi vidimo vspeh potrošenja cestnega blata po močvirnih travnikih, na katerih se kmalo prikažejo sladke trave in tudi deteljice. Kdor more naj skrbno spravlja na kup cestno blato in četo polije še z gnojnico, napravil bo prav dobro gnojilo za svoje posebno močvirne senožeti pa tudi za težke zemlje.

Razpis cesarske štipendije

za kmetijsko šolo „Francisco-Josefinum“ v Mödlingu pri Dunaji.

Nj. c. kr. apostoljsko veličanstvo presvitli cesar so darovali iz svoje privatne kase za kmetijsko šolo „Francisco-Josefinum“ v Mödlingu za prihodnji triletni tečaj od 1886/7 l. počenši eno ustanovo (štipendijo) po 250 gold. na leto.

Za sprejem v to šolo je treba:

1. Dovoljenja starišev ali oskrbnikov;
2. starosti najmanj 16 let;
3. dokazov o taki šolski izobrazenosti, kakoršnih

je pridobiti po dobro dovršenih spodnjih štirih razredih javnih srednjih šol.

Zelo želeto je tudi dokaza o kakih dejanstvenih na kakem kmetijstvu pridobljenih vednostih.

Prosilci za to ustanovo naj svoje prošnje s potrebnimi prilogami vložijo najdalje do 31. avgusta t. l. pri vodstvu „Francisco-Josefinum“ v Mödlingu, od ktere se dobivajo tudi zavodovi programi.

Štipendisti plačevanja šolnine niso oproščeni.

Od c. kr. ministerstva poljedelstva.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

34.

Kozak zaporožki na obisku.

Pokrajina niže vodopadov Dnjeprovih se je nazivala Zaporožje. Na ti rodovitni ali neobdelani zemlji so stanovali kozaki zaporožki, razdeljeni na „kurenje“. Ko-

zaki zaporožki niso priznavali nikakoršne nadvlade, niti Poljakov, niti Tatarov. Glavni sedež je bil tabor, ki so nazivali „koš“ ali „sič“. Sič ni imel stalnega mesta, najbolj pogostoma se je nahajal na kakem otoku Dnjepru med vodopadi. Celo Zaporozžje se je delilo v polkovnije, nazivane „kurenj“. Imé to je od „kuriti“; vsak polk je imel na polju ali v ležišču svoje ognjišče, in kolikor polkov toliko ognjišč. Načelnik vsem Zaporozžcem je bil izvoljeni „ataman košovi“, na kratko „košovi“, kurenji pa so imeli „atamane kurenjske“. Razen tega so bila še neka mala dostojanstva, postavim: asavuli, pobočniki, sotniki itd.

Vsak kurenj ali polk si je odbral odločeno število mož za domovino zaslužnih in skušenih, ki so hodili v glavni sedež kozaštva, ter bili desna roka atamanu. V mirnem času je to svetovalstvo bilo močno, in mu je bil ataman odgovoren, v bojnem času pa se je uklonilo atamanu, čegar moč je ondaj bila diktatorska. Volitve so bile vsakega drugega leta.

Kozaki zaporožki so se nazivali „vpisani“ in „nevpisani“. Vpisani so stanovali ob levi obali Dnjepru, zapisovali so se v imenik, ter so bili zavezani služiti Ruski; nevpisani pa so stanovali ob desni obali te silne reke, spadajoče k Poljski.

Zaporožci so bili zveza neoženjenih junakov. Boj jim je bil rokodelstvo, in v mirnih časih so se zabavali z igrami. Ženskam ni bilo dopuščeno bivati v Siču in dve milji na okrog.

Stopimo na Ukrajino, in narisajmo pristen obraz kozaka hajdamaške ustaje 1768. l.

Po herzonski cesti jaše kozak. Konj mu sili z glavo v tla in posrkava roko. Kozak je zamišljen in več potov zmane oči, ki so mu začele vkup lezti proti jutru. Tihota kraljuje po širni planjavi, tudi peketanja konjskih kopit ni slišati, ker debel prah leži na cesti. Samo paláš včasih zabrenči ob stremenu, ali roka včasih nehote zaklopotá z bičem po krilu sedlovem, ali pa konj gluho zacinglja, kedar strese z glavo.

Solnce je jelo izlivati jasne žarke na zemljo, lahke kakor so misli detetove. Žarki odsevajo v burni rosi na bujnih cvetlicah, osvetlujejo vpalo lice kozakovo, vsedajo se mu na sive brke, na ovčinasto čapko, in na krasni kolpak, odbijajo se v jekleni nožnici, pa v ročaju krive sablje.

Na desno k vzhodu se je videlo prav tako, kakor da oblaki sloné na zemlji, po njih so bili narisani vrhovi stoletne hraščine, in nekaj niže so se videle belkaste maroge, različno sestavljene in neredno osnovane, ki pa so se vkup tiščale, in to je bil — Čehrin, okrajno mesto v guberniji kijevski. Na levo se je širila ravnina k „črni cesti“, ki je vodila od Dnjepra po stepi zaporožki tje do Lvova. Imé črna je dobila od Tatarov, ki so se todi vsipali v poljske zemlje. Prst po teh krajih, kjer vodi omenjena cesta je z večine črna, in tatarski konji, steptavši rušinjo, pustili so črn sled za seboj. Po tej širni ravnini se je oko svobodno paslo kakor konj ukrajinski po stepi, kjer mu nihče ne kroti svobode. Le tu ali tam se vzdiguje kaka mogila, ostanek kozaške slave, kačje steze se vijejo in križajo po zelenih planotah, in lahka meglica zginjajoče rose se razprostira po rodovitnem žitnem polju.

Kozak obstane, konja napase, sam pa pojé kos rženega kruha in se napije studenčnice. Zopet zajaše in hití dalje. Konj se je okrepil in začel hitreje stopati, tudi kozak se je okrepil, ter začel bistreje zreti okolo sebe. Divje gosí leté k drugemu jezeru, in kedaj pa kedaj pogajajo; mladi volkovi se igrajo med bekami po dolinicah; črede sivih volov, drvečih se na pašo, tulijo v mirni zrak, in trope divjih konj se podé po neorani stepi. Kedar so konji opazili brata konja, radostno so

zarezetali, vzdignili glave, srkali zrak z odprtimi smrčki, zavihali repove po križu, ter pridirjali naproti kozaku. Naprej dirja vranec, kozakovo srce radostno bíje, in kričí: „Hulaj, hoj, le-lem!“ Vranec je pridirjal, kozaka pograbil s šobo, odskočil, zarezetal, ušesa nazaj potisnil, napel oči in začel skakati.

Kozak se popravi na sedlu, zaviše brke in hiti naprej. Kedaj pa kedaj mu priletí na uho divji napev kake junaške pesmi, ki opeva davno svobodo in bojno slavo zaporožkih kozakov. O kako milo je na stepi! Prsi se prosteje širijo, oddih letí daleč po vetru, usta slastno pijejo zrak stepin, in duša se pojí s pitjem veličine. Vse je čarobno na Ukrajini. O, Ukrajina, mila Ukrajina! Kdo bi ne ljubil tebe, ki te je kedaj gledal, kdo ne bi omiloval tebe, jedno siroto, kdo ne bi želel živeti in umreti na tvoji zemlji!

Kozak še ni prijahal do tako nazivane „gole mogile“, pa je krenil na levo, in kmalo je pridirjal nad globok jarek. V dolini zagleda stare jelše in bele breze, po katerih je drobno perje trepetalo, kakor da solze prelivajo. Izmed drevja gleda bela hiša, pa obširno s slamo krito poslopje, in malo naprej stojé stoge. Blizo ondi se izliva Tiaslik v Tiasmin. To je dvor Holovatijev, in konec potu kozakovemu.

Kozak ja obstal, razjahal konja, zleknil se dvakrat, zazeval, drgnil prah in roso s čela in las, razsedlal in razuzdal konja, pogladil ga s periščem sená, potem pa, kakor da je doma odprl stranska vrata v ograjo, kamor je spustil konja. Utrujeni konj je zaprhal, preskočil se, obstal, grebel s kopitom, a naposled se je zavalil po tleh, vrgel se kvišku, in zdirjal med ostale konje grizt travo, namešano z deteljo in cvetlicami. Kozak ves radosten, da mu je konj zdrav, hotel je uže vrata odpreti, kar prihití k njemu krepek hlapec in ga prične uljudno pozdravljati. Kozak ga ogovori: „Kako je, Ivan? Ali je Holovati domá?“

„Doma je doma, oče Dudar, pa ima mnogo gostov.“

„Kakošnih in od kodi?“

„Pop čehrinski je uže, pa menda protopop, ne vem od kodi, več starešin zaporožkih, pa nek človek, ki ne vem, ali je kozak ali kak grof petrburški.“

„Ivan, vzemi sedlo, jaz pak grem pogledat te kroke, ki se vsedajo na kozaško zemljo kakor na mrhovino.“ Kozak je zavihal brke, popravil sabljo, ter brzo in odvažno stopal proti hiši. Psi niso zalajali nad njim, s priliznjenimi pogledi so priskakali k njemu kakor k staremu znancu, in po pesku brbajoča deca je poskala na noge, ter veselo zaploskala: „Dudar, Dudar! Povedal nam bode krasnih pravljic.“

Dudar je ljubil deco, bil je čutljivega srca, in da si je bil neoženjen Zaporozžec, vendar se je duša vzradovala v njem, kedarkoli je ugledal nedolžno deco. Gladil in objemal je jo, a danes jej samo namežikuje, in z lepo odganja skakajoče pse, ter stopa dalje proti ulnjaku. Mudí se mu, ondi stojí Holovati.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Konec prvega dela dogodbe Janskijeve.

Uradni vojni list naznanja, da je vojni poveljnik v Budapeštu baron Edelsheim-Gyulai vsled lastne prošnje dejan v pokoj, da mu je za naslednika imenovan grof Pejačević, temu pa knez Kroy, general Janski pa je imenovan na više mesto divizionarja v Josefstadt na Českem.